

بررسی رابطه‌ی شیوه‌های تفکر و ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی مدیران مدارس (مطالعه موردی مدارس مقاطع سه‌گانه شهر بیرجند)

عبدالوهاب پورقاز^۱ - یحیی کاظمی^۲ - امین محمدی^{۳*}

۱. استادیار دانشگاه سیستان و بلوچستان

۲. استادیار دانشگاه سیستان و بلوچستان

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه تهران

(تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۸۹/۳/۱۶، تاریخ تصویب: ۱۳۹۰/۱/۲۷)

چکیده

هدف از این پژوهش بررسی رابطه‌ی شیوه‌های تفکر با ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی در مدیران مدارس بوده و حجم نمونه آماری ۱۰۷ نفر از مدیران مدارس مقاطع سه‌گانه شهر بیرجند ($N=146$) است، که به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. در این پژوهش، ابزار گردآوری داده‌ها دو پرسشنامه‌ی شیوه‌های تفکر استرنبرگ-واگنر و پرسشنامه‌ی سنجش ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی بود. داده‌های پژوهش با استفاده از ضریب هم‌بستگی پیرسون و رگرسیون گام به گام تحلیل شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که شیوه تفکر غالب در میان مدیران، تفکر برون‌نگر می‌باشد. در بین ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی نیز، ویژگی توفیق‌طلبی بالاترین میانگین را به خود اختصاص داده است. تحلیل استنباطی داده‌ها نشان می‌دهد که بین شیوه‌های تفکر قضایی، آزاداندیش و برون‌نگر با خلاقیت و خطرپذیری مدیران مدارس رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد؛ همچنین بین شیوه تفکر درون‌نگر با استقلال‌طلبی مدیران مدارس رابطه معناداری و مثبتی مشاهده شد. همه‌ی شیوه‌های تفکر بجز تفکر درون‌نگر با توفیق‌طلبی مدیران مدارس رابطه مثبت و معناداری داشتند. یافته‌های پژوهش همچنین نشان داد که بین شیوه‌های تفکر قضایی، آزاداندیش، اجرایی و برون‌نگر با مرکز کنترل درونی مدیران مدارس؛ و بین شیوه‌های تفکر قضایی و آزاداندیش با تحمل ابهام مدیران مدارس رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد.

واژه‌های کلیدی: شیوه‌های تفکر، کارآفرینی، ویژگی‌های شخصیتی، مدیران مدارس

مقدمه

در جهانی که شکل تغییرات آن از مقیاس زمانی قرن به ثانیه تبدیل شده است، مهم‌ترین اصل برای سازمان‌ها بقا و توسعه می‌باشد. تنوع و سرعت تغییرات به حدی است که سرعت بخشیدن به تولید فکر و ارتقای شیوه‌های تفکر از یک سو و داشتن نیروهای خلاق و کارآفرین از سوی دیگر، به منظور هماهنگی با این تغییرات و تحولات نو، دارای اهمیت فراوانی می‌باشد. بنابراین شیوه تفکر و عملکرد کارآفرینانه و خلاقانه مقوله‌های مهمی برای تطابق افراد با عصر جدید می‌باشند. با توجه به نرخ فزاینده تغییر و تحولات در حوزه‌های علمی، اقتصادی و اجتماعی، نظام آموزشی در صورتی اثربخش و کارآمد خواهد بود که بتواند با ایجاد بسترهای لازم، منابع انسانی تحت آموزش خویش را به دانش، مهارت و ویژگی‌های کارآفرینان تجهیز و روحیه کارآفرینی را در آن‌ها پرورش دهد. در این زمینه، برخورداری مدیران از این ویژگی‌ها، زمینه‌ساز پرورش و تقویت روحیه کارآفرینی در نظام آموزشی است که متناسب با شیوه فکری مدیران از شدت و ضعف برخوردار می‌باشد. بنابراین هدف پژوهش حاضر، بررسی رابطه‌ی شیوه‌های تفکر و ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی در مدیران مدارس شهر بیرجند است.

کارآفرینی موضوعی است که از اواخر قرن بیستم مورد توجه محافل آموزشی کشورهای جهان قرار گرفته است، زیرا که در حال حاضر در عرصه جهانی، افراد خلاق و مبتکر به عنوان کارآفرینان، منشأ تحولات بزرگی در زمینه صنعتی، تربیتی و خدماتی شده‌اند (بدری و همکاران، ۱۳۸۵، ص ۷۴). در سال‌های اخیر با توجه به مشکلات و چالش‌های پیش روی نظام‌های اقتصادی و اجتماعی، نظیر نرخ بالای بیکاری، نظام آموزشی ما بیش از پیش نیاز به آن دارد تا به سمت کارآفرینی و نهادینه کردن آن در جامعه حرکت کند (حیدرزادگان و محمدی، ۱۳۸۸، ص ۶۵). بدین منظور در سطح نظام آموزشی و به ویژه مدارس با به کارگیری مدیرانی کارآفرین و خلاق می‌توان بستر و فرصت مناسب و مقتضی را برای رشد روحیه کارآفرینی در محیط مدارس فراهم کرد و از این طریق به روند حاکم شدن روحیه کارآفرینی و فرهنگ کارآفرینانه بر کل جامعه کمک

کرد. در خراسان جنوبی که باید در سال ۱۳۹۰ بودجه ایجاد ۲۴ هزار فرصت شغلی جدید را جذب کند (رشید، ۱۳۹۰) این امر را می‌طلبد که مدیران دارای توان کارآفرینی در این زمینه به کارگماشته شوند تا با ایجاد و گسترش مهد کودک‌ها و مراکز آموزشی متنوع و جذب بیشتر فراگیران به کارآفرینی کمک کنند. بنابراین جستجوی روش‌ها و عواملی که بتواند مدیران آموزشی کارآفرینی را پیش‌بینی کند می‌تواند حائز اهمیت باشد. بررسی شیوه تفکر مدیران یکی از عواملی است که ممکن است بتواند در این فرایند نقش داشته باشد. تورون‌بری^۱ (۲۰۰۶) در همین راستا معتقد است که در یک معادله کارآفرینی علاوه بر ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی، نیمی از معادله به فلسفه و ذهنیت کارآفرینی مدیران بستگی دارد (جهانگیری و کلانتری ثقفی، ۱۳۸۷، ص ۹۲). بنابراین پژوهش حاضر به دنبال پاسخ‌گویی به سوالات زیر است:

۱. شیوه‌های تفکر و ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی مدیران مدارس چگونه است؟
۲. آیا بین شیوه‌های تفکر و ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی مدیران مدارس رابطه‌ای وجود دارد؟
۳. آیا می‌توان با توجه به شیوه‌های تفکر، ویژگی‌های شخصیتی مدیران مدارس را پیش‌بینی کرد؟

مروری بر ادبیات و پیشینه‌ی تحقیق

استرنبرگ^۲ در نظریه خود-مدیریتی ذهنی^۳ (۱۹۹۷) خویش بیان می‌کند شیوه‌های تفکر شیوه‌های ترجیحی افراد در به کارگیری توانایی‌هایشان می‌باشد. نظریه خود-مدیریتی ذهنی استرنبرگ ۹ شیوه تفکر شامل: شیوه قانون‌گذار^۴ (خلاق بودن)، شیوه اجرایی^۵ (انجام وظایف با دستورالعمل‌های مشخص)، شیوه قضایی^۶ (ارزیابی سایر افراد یا نتایج کار)، شیوه

1. Thornberry
2. Sternberg
3. Mental self-government
4. Legislative
5. Executive
6. Judicial

کلی‌نگر^۱ (تمرکز بر روی تصویر کلی)، شیوه جزئی‌نگر^۲ (تمرکز بر روی جزئیات)، شیوه برون‌نگر^۳ (کار کردن با سایرین)، و شیوه درون‌نگر^۴ (انجام کار به تنهایی)، شیوه آزاداندیش^۵ (اتخاذ رویکرد جدید برای انجام تکالیف) و شیوه محافظه‌کار^۶ (کاربرد شیوه‌های سنتی در انجام تکالیف) را مطرح می‌نماید (Zhang, 2008, p. 39).

ژنگ^۷ و استرنبرگ (۲۰۰۵)، بر مبنای یک سری از مطالعات، شیوه‌های تفکر را به ۳ نوع، طبقه‌بندی کردند: شیوه‌های تفکر نوع ۱ (شیوه‌های قانون‌گذار، قضایی، کلی‌نگر و آزاداندیش) اغلب به عنوان شیوه‌های مولد خلاقیت و پیچیده مورد ملاحظه قرار گرفته‌اند و نشان‌گر سطوح بالای پیچیدگی شناختی می‌باشند. شیوه‌های تفکر نوع ۲ (شیوه‌های اجرایی، محافظه‌کار و جزئی‌نگر) اغلب به عنوان شیوه‌های هنجارمدار و ساده درک شده‌اند و نشان‌گر سطوح پایین پیچیدگی شناختی می‌باشند. شیوه‌های تفکر نوع ۳ (شیوه‌های درون‌نگر و برون‌نگر) به عنوان شیوه‌های دارای ارزش خنثی و بیشتر وابسته به موقعیت یا وظایف خاص در نظر گرفته می‌شوند (Fan & Zhang, 2009, p. 299).

پیشینه‌ی مطالعات کارآفرینی اشاره دارد که کارآفرینان دارای ویژگی‌های مخصوصی هستند (Matviuk, 2010, p. 65). بعضی از این ویژگی‌ها روان‌شناختی هستند، به این رویکرد که به دنبال تبیین ویژگی‌های شخصیتی است؛ "رویکرد ویژگی‌ها"^۸ یا "رویکرد شخصیتی" گفته می‌شود (جهانگیری و کلانتری ثقفی، ۱۳۸۷، ص ۹۰). رویکرد ویژگی‌ها شخصیتی بر روی این فرضیه که کارآفرینان دارای ویژگی‌ها، دیدگاه‌ها، و ارزش‌هایی هستند که یک نیروی محرک برای آنها فراهم می‌کند و آن‌ها را از دیگران متمایز می‌کند، تاکید می‌کند (Gurol & Atsan, 2006, p. 28). پیشینه‌ی ادبیات کارآفرینی نشان می‌دهد که رویکرد ویژگی‌های شخصیتی در مقایسه با سایر رویکردهای کارآفرینی رواج

1. Global
2. Local
3. External
4. Internal
5. Liberal
6. Conservative
7. Zhang
8. Traits Approach

بیشتری داشته است (Kruzic & Pavic, 2010, p. 216).

در این پژوهش پس از بررسی و مطالعه جامع پیشینه‌ی مطالعات کارآفرینی از دیدگاه‌های مختلف، بویژه از منظر رویکرد ویژگی‌های شخصیتی، ویژگی‌های زیر به عنوان مولفه‌های شخصیت کارآفرین انتخاب شد: ۱- خلاقیت: شامل توانایی خلق ایده‌ها و پاسخ‌های جدید و غیرعادی می‌باشد (Furnham & Bachtiar, 2008, p. 613). ۲- توفیق‌طلبی: به میل مداوم برای دستیابی به سطوح بالای کارایی برای خوشایند خود، برای رسیدن به یک استاندارد بالا، برای انجام کار بهتر نسبت به آنچه در گذشته انجام شده، و به دست آوردن خودانگیختگی تا بهترین در آنچه که مسئول آن هست، اشاره دارد (Matthews, 2010, p. 31). ۳- مرکز کنترل درونی: افرادی دارای مرکز کنترل درونی، رویدادهای زندگی را به نتایج مهارت‌ها، ویژگی‌ها و رفتارهای خود نسبت می‌دهند (Arslan & Dilmac & Hamarta, 2009, p. 793). ۴- خطرپذیری: به تمایل فرد در نشان دادن خطر یا دوری از خطر هنگامی که با موقعیت‌های خطرناک مواجه می‌شود، اشاره دارد (Gurol & Atsan, 2006, p. 30). ۵- تحمل/ابهام: توانایی واکنش مثبت به موقعیت‌های مبهم و تصمیم‌گیری تحت شرایط مبهم و اطلاعات ناکافی است (همان). ۶- استقلال‌طلبی: مک‌کرین و فلائینگان^۱ (۱۹۹۶) بیان می‌کنند نیاز به استقلال را می‌توان بصورت عباراتی نظیر کنترل داشتن بر سرنوشت خود، کاری را برای خود انجام دادن و آقای خود بودن تعریف کرد (احمدپور داریانی، ۱۳۸۰، ص ۸۷).

یافته‌های پژوهش یانگ و لین^۲ (۲۰۰۴) نشان داد که بین شیوه‌های تفکر آزاداندیش، قانون‌گذار، قضایی، کلی‌نگر و برون‌نگر با خلاقیت رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری وجود دارد. در حالی که بین شیوه‌های تفکر محافظه‌کار، جزئی‌نگر و درون‌نگر با خلاقیت رابطه‌ی منفی و معنی‌داری مشاهده شد (Beceran & Ozdemir, 2010).

نتایج پژوهش شکری و همکاران نشان داد که افرادی دارای شیوه‌های تفکر قانونی،

1. MacKeran & Flannigan

2. Yang & Lin

قضایی، کلی و آزاداندیش هستند، خلاق بوده و از مواجهه با تکالیف و موقعیت‌های پیچیده و چالش‌انگیز لذت می‌برند (شکری و همکاران، ۱۳۸۸، ص ۲۸۵).

خوئینی در پژوهش خود نشان داد که بین شیوه‌های تفکر قانون‌گذار و قضایی با خلاقیت رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری وجود دارد. در حالی که بین شیوه‌های تفکر اجرایی با خلاقیت رابطه‌ی معنی‌داری مشاهده نشد (خوئینی، ۱۳۸۴، ص ۷۶).

یافته‌های پژوهش فان^۱ و ژنگ نشان داد که بین شیوه‌های تفکر قانون‌گذار، قضایی، آزاداندیش، برون‌نگر، درون‌نگر و جزئی‌نگر با توفیق‌طلبی رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری وجود دارد. هم‌چنین بین شیوه‌های تفکر اجرایی و محافظه‌کار با توفیق‌طلبی رابطه‌ی معنی‌داری مشاهده نشد (Fan & Zhang, 2009, p. 299).

یافته‌های پژوهش بلیکس و بایزید^۲ نشان داد که بین شیوه‌های تفکر قانون‌گذار، قضایی، اجرایی، جزئی‌نگر، برون‌نگر و آزاداندیش با شخصیت متهور و خطرپذیر رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد (Balkis & Bayezid, 2005).

یافته‌های پژوهش پلوت^۳ (۲۰۰۸) نشان داد که بین شیوه‌های تفکر قانون‌گذار، قضایی، کلی‌نگر و آزاداندیش با مرکز کنترل بیرونی هم‌بستگی منفی و معنی‌داری وجود دارد. در حالی که بین شیوه‌های تفکر اجرایی، جزئی‌نگر، درون‌نگر، برون‌نگر و محافظه‌کار با مرکز کنترل بیرونی به لحاظ آماری رابطه‌ی معنی‌داری مشاهده نشد (Palut, 2008, p. 519).

روش‌شناسی

این پژوهش از نوع "کاربردی" و با توجه به ماهیت موضوع و هدف‌های پژوهش توصیفی از نوع هم‌بستگی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش، کلیه مدیران مدارس مقاطع ابتدائی، راهنمایی و متوسطه شهر بیرجند ($N = 146$) در سال تحصیلی ۸۹-۸۸ و حجم نمونه پژوهش ۱۰۷ نفر می‌باشد، که به منظور انتخاب نمونه مورد نیاز از روش نمونه‌گیری

1. Fan
2. Balkis & Bayezid
3. Palut

تصادفی-طبقه‌ای استفاده شد. برای گردآوری داده‌ها از دو پرسشنامه استفاده شده است:

۱- پرسشنامه شیوه‌های تفکر^۱ (TSI): برای سنجش شیوه‌های تفکر، از پرسشنامه‌ی شیوه‌های تفکر استرنبرگ-واگنر (۱۹۹۱) استفاده شده است. این پرسشنامه توسط اعتمادی‌اهری و خسروی (۱۳۸۰) به فارسی ترجمه شد. شکری و همکاران (۱۳۸۸) ضریب آلفای کرونباخ برای ۱۳ شیوه تفکر را از ۰/۵۰ تا ۰/۸۰ گزارش کرده‌اند. در پژوهش حاضر، ضریب پایایی کلی پرسشنامه از طریق فرمول آلفای کرونباخ ۰/۹۱ و برای هر یک از شیوه‌های تفکر قانون‌گذار ۰/۸۹، اجرایی ۰/۶۷، قضایی ۰/۹۰، کلی‌نگر ۰/۸۱، جزئی‌نگر ۰/۸۶، درون‌نگر ۰/۸۵، برون‌نگر ۰/۸۴، آزاداندیش ۰/۸۶ و محافظه‌کار ۰/۸۳ به دست آمد.

۲- پرسشنامه ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی: این پرسشنامه از پرسشنامه‌ی استاندارد شده بین‌المللی مرکز کارآفرینی دانشگاه "دارهام" گرفته شده‌است و توسط احمدپور داریانی (۱۳۷۷) در ایران طراحی شده است. پایایی پرسشنامه در پژوهش حاضر، پس از محاسبه‌ی آلفای کرونباخ ۰/۹۲ به دست آمد. در این پژوهش ضریب آلفای کرونباخ برای ویژگی خلاقیت ۰/۸۱، خطرپذیری ۰/۷۹، توفیق‌طلبی ۰/۶۷، استقلال‌طلبی ۰/۸۲، مرکز کنترل‌درونی ۰/۷۸ و تحمل ابهام ۰/۸۰ می‌باشد.

تحلیل داده‌های گردآوری شده، در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی و با استفاده از نرم افزار spss انجام شد. در سطح آمار توصیفی با استفاده از مشخصه‌های آماری نظیر میانگین و انحراف معیار به کار توصیف داده‌های پژوهش پرداخته شد. در سطح آمار استنباطی با استفاده از هم‌بستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیره گام به گام اطلاعات جمع‌آوری شده تجزیه و تحلیل گردید.

یافته‌ها

سوال (۱) شیوه‌های تفکر و ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی مدیران مدارس چگونه است؟ در جدول شماره (۱)، توزیع میانگین و انحراف معیار نمرات حاصل از شیوه‌های تفکر

1. Thinking Styles Inventory

مدیران ارائه شده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود، بیشترین و کمترین میانگین در بین شیوه‌های تفکر مدیران به ترتیب، مربوط به تفکر برون‌نگر (۲۵/۱۷) و تفکر درون‌نگر (۱۶/۵۲) می‌باشد. با توجه به میانگین‌های به دست آمده شیوه تفکر در مدیران به ترتیب از بیشترین به کمترین عبارت است از تفکرهای برون‌نگر، آزاداندیش، اجرایی، قضایی، کلی-نگر، قانون‌گذار، جزئی‌نگر، محافظه‌کار و درون‌نگر.

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار نمرات شیوه‌های تفکر مدیران

قانونگذار	قضایی	کلی	آزاداندیش	اجرایی	محافظه‌کار	جزئی	درون‌نگر	برون‌نگر
۱۹/۵۰	۲۴/۱۰	۲۲/۲۱	۲۴/۳۲	۲۴/۱۶	۱۷/۷۹	۱۸/۴۸	۱۶/۵۲	۲۵/۱۷
۴/۴۳	۲/۶۶	۳/۱۷	۲/۸۹	۲/۶۴	۳/۲۲	۴/۰۹	۴/۲۸	۲/۹۴

در جدول شماره (۲)، توزیع میانگین و انحراف معیار نمرات حاصل از ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی مدیران ارائه شده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود، در بین این ویژگی‌ها بالاترین و پایین‌ترین میانگین به ترتیب مربوط به ویژگی توفیق‌طلبی (۱۶/۳۷) و ویژگی استقلال‌طلبی (۹/۵۵) می‌باشد. با توجه به میانگین‌های به دست آمده ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی در مدیران به ترتیب از بیشترین به کمترین عبارت است از: توفیق-طلبی، خطرپذیری، مرکز کنترل درونی، خلاقیت، تحمل ابهام و استقلال‌طلبی.

جدول ۲. میانگین و انحراف معیار نمرات ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی مدیران

خلاقیت	خطرپذیری	توفیق‌طلبی	استقلال‌طلبی	کنترل درونی	تحمل ابهام
۱۵/۴۶	۱۶/۲۰	۱۶/۳۷	۹/۵۵	۱۵/۶۸	۱۲/۶۶
۲/۵۴	۲/۳۰	۲/۴۲	۲/۶۴	۲/۳۲	۲/۹۹

سوال ۲) آیا بین شیوه‌های تفکر و ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی در مدیران رابطه وجود دارد؟

در جدول شماره (۳) نتایج آزمون هم‌بستگی بین شیوه‌های تفکر و ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی مدیران مدارس نشان داده شده است.

جدول ۳. نتایج آزمون هم‌بستگی بین شیوه‌های تفکر و ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی مدیران

تحمّل ابهام	مرکز کنترل درونی	توفیق طلبی	استقلال طلبی	خطرپذیری	خلاقیت	
۰/۱۵۱	۰/۱۷۴	۰/۱۹۸*	۰/۰۹۲	-۰/۱۰۳	-۰/۰۱۴	قانون‌گذار
**۰/۲۶۹	**۰/۴۴۹	**۰/۴۸۱	۰/۰۳۲	**۰/۵۰۵	**۰/۳۶۷	قضایی
۰/۱۸۵	۰/۱۲۵	**۰/۲۶۸	۰/۱۴۸	۰/۰۹۱	۰/۰۵۶	کلی‌نگر
۰/۴۶۰**	۰/۲۸۷**	۰/۵۴۷**	۰/۰۸۳	۰/۵۴۳**	۰/۵۳۴**	آزاداندیش
۰/۰۴۱	۰/۲۹۴**	*۰/۲۲۴	۰/۱۱۵	۰/۱۲۶	۰/۱۳۱	اجرایی
۰/۰۲۶	-۰/۰۵۰	*۰/۱۹۱	۰/۱۷۲	-۰/۰۴۰	-۰/۰۵۸	محافظه‌کار
۰/۱۸۲	۰/۱۴۳	**۰/۲۵۴	۰/۰۲۲	۰/۱۸۶	۰/۱۲۲	جزئی‌نگر
۰/۰۷۳	۰/۰۹۰	۰/۱۱۷	۰/۴۳۱**	-۰/۰۳۳	-۰/۰۸۰	درون‌نگر
۰/۱۵۷	۰/۳۳۶**	۰/۳۸۷**	-۰/۱۱۶	۰/۴۰۸**	۰/۲۳۱*	برون‌نگر

n=۱۰۷ ** $p \leq 0.01$ * $p \leq 0.05$

نتایج اطلاعات آماری جدول شماره (۳) نشان می‌دهد که بین تفکر قضایی و خلاقیت ($p \leq 0.01$, $r = 0.367$)، تفکر آزاداندیش و خلاقیت ($p \leq 0.01$, $r = 0.534$) در سطح ۹۹٪ و بین تفکر برون‌نگر و خلاقیت ($p \leq 0.05$, $r = 0.231$) در سطح ۹۵٪ رابطه‌ی مستقیم و معنی‌داری وجود دارد. اما بین سایر شیوه‌های تفکر و خلاقیت رابطه‌ی معنی‌داری مشاهده نشد.

در جدول شماره (۳) نتایج آزمون هم‌بستگی بین شیوه‌های تفکر و خطرپذیری نشان می‌دهد که بین تفکر قضایی و خطرپذیری ($p \leq 0.01$, $r = 0.505$)، تفکر آزاداندیش و خطرپذیری ($p \leq 0.01$, $r = 0.543$) و تفکر برون‌نگر و خطرپذیری ($p \leq 0.01$, $r = 0.408$) در سطح ۹۹٪ رابطه‌ی مستقیم و معناداری وجود دارد. اما بین سایر شیوه‌های تفکر و خطرپذیری رابطه‌ی معناداری مشاهده نشد.

نتایج آزمون هم‌بستگی بین شیوه‌های تفکر و توفیق‌طلبی نشان می‌دهد که بین تفکر قضایی و توفیق‌طلبی ($p \leq 0.01$, $r = 0.481$)، تفکر آزاداندیش و توفیق‌طلبی ($p \leq 0.01$, $r = 0.547$)، تفکر کلی‌نگر و توفیق‌طلبی ($p \leq 0.01$, $r = 0.268$)، تفکر جزئی‌نگر و توفیق‌طلبی ($p \leq 0.01$, $r = 0.254$) و تفکر برون‌نگر و توفیق‌طلبی

در سطح $p \leq 0.01$ ، $r = 0.387$) و بین تفکر قانون‌گذار و توفیق‌طلبی ($r = 0.198$)، تفکر اجرایی و توفیق‌طلبی ($r = 0.224$) و تفکر محافظه‌کار و توفیق‌طلبی ($r = 0.191$) در سطح $p \leq 0.05$ رابطه‌ی مستقیم و معناداری وجود دارد. اما بین شیوه تفکر درون‌نگر و توفیق‌طلبی رابطه‌ی معناداری مشاهده نشد (جدول ۳).

نتایج آزمون هم‌بستگی بین شیوه‌های تفکر و استقلال‌طلبی نشان می‌دهد که تنها بین تفکر درون‌نگر و استقلال‌طلبی ($r = 0.431$)، در سطح $p \leq 0.01$ ، رابطه‌ی مستقیم و معناداری وجود دارد. اما بین سایر شیوه‌های تفکر و استقلال‌طلبی رابطه‌ی معناداری مشاهده نشد (جدول ۳).

نتایج آزمون هم‌بستگی بین شیوه‌های تفکر و مرکز کنترل درونی نشان می‌دهد که بین تفکر قضایی و مرکز کنترل درونی ($r = 0.449$)، تفکر آزاداندیش و مرکز کنترل درونی ($r = 0.287$)، تفکر برون‌نگر و مرکز کنترل درونی ($r = 0.336$)، تفکر اجرایی و مرکز کنترل درونی ($r = 0.294$) در سطح $p \leq 0.01$ رابطه‌ی مستقیم و معناداری وجود دارد. اما بین سایر شیوه‌های تفکر و مرکز کنترل درونی رابطه‌ی معناداری مشاهده نشد (جدول ۳).

نتایج آزمون هم‌بستگی بین شیوه‌های تفکر و تحمل ابهام نشان می‌دهد که بین تفکر قضایی و تحمل ابهام ($r = 0.269$)، و تفکر آزاداندیش و تحمل ابهام ($r = 0.460$) در سطح $p \leq 0.01$ رابطه‌ی مستقیم و معناداری وجود دارد. اما بین سایر شیوه‌های تفکر و تحمل ابهام رابطه‌ی معناداری مشاهده نشد (جدول ۳).

سوال (۳) آیا می‌توان با توجه به شیوه‌های تفکر، ویژگی‌های شخصیتی مدیران مدارس را پیش‌بینی کرد؟ به منظور پاسخ‌گویی به این سوال از تحلیل رگرسیون چند متغیره به روش گام به گام بهره گرفته شد.

نتایج جدول شماره (۴) در بررسی اولویت‌های متغیرهای پیش‌بینی‌کننده‌ی خلاقیت نشان می‌دهد که در گام اول، تفکر آزاداندیش بیشترین پیش‌بینی را از خلاقیت مدیران داشته است. ضریب تعیین 0.285 بین دو متغیر ملاک و پیش‌بین نشان دهنده‌ی این است که 28.5 درصد از تغییرات خلاقیت (متغیر ملاک) توسط تفکر آزاداندیش تبیین می‌شود.

رابطه‌ی تفکر آزاداندیش با خلاقیت در سطح ۰/۹۹٪ معنی‌دار و مقدار بتای محاسبه شده ۰/۵۳۴ می‌باشد. در گام دوم، تفکر قضایی وارد الگوی پیش‌بینی خلاقیت شده است. ضریب تعیین ۰/۳۱۶ بین دو متغیر ملاک و پیش‌بین نشان دهنده‌ی این است که ۳۱/۶ درصد از تغییرات خلاقیت توسط تفکرهای آزاداندیش و قضایی تبیین می‌شود. رابطه‌ی تفکر قضایی با خلاقیت در سطح ۰/۹۵٪ معنی‌دار و مقدار بتای محاسبه شده ۰/۱۸۹ است.

جدول ۴. نتایج رگرسیون چند متغیره گام به گام برای پیش‌بینی خلاقیت

گام	متغیر	R	R ²	F	Sig	Beta	t	Sig
اول	آزاداندیش	۰/۵۳۴	۰/۲۸۵	۴۱/۹۵	۰/۰۰۰	۰/۵۳۴	۶/۴۷۷	۰/۰۰۰
دوم	آزاداندیش+ قضایی	۰/۵۶۲	۰/۳۱۶	۲۳/۹۹	۰/۰۰۰	۰/۴۶۲	۵/۲۴۹	۰/۰۰۰
						۰/۱۸۹	۲/۱۴۵	۰/۰۳۴

در جدول شماره (۵) در بررسی اولویت‌های متغیرهای پیش‌بینی کننده‌ی خطرپذیری مشاهده می‌شود که در گام اول، تفکر آزاداندیش بیشترین پیش‌بینی را از خطرپذیری مدیران داشته است. ضریب تعیین ۰/۲۹۵ بین دو متغیر ملاک و پیش‌بین نشان دهنده‌ی این است که ۲۹/۵ درصد از تغییرات خطرپذیری (متغیر ملاک) توسط تفکر آزاداندیش تبیین می‌شود. رابطه‌ی تفکر آزاداندیش با خطرپذیری در سطح ۰/۹۹٪ معنی‌دار و مقدار بتای محاسبه شده ۰/۵۴۳ می‌باشد. در گام دوم، تفکر قضایی وارد الگوی پیش‌بینی خطرپذیری شده است. ضریب تعیین ۰/۳۹۷ بین دو متغیر ملاک و پیش‌بین نشان دهنده‌ی این است که ۳۹/۷ درصد از تغییرات خطرپذیری توسط تفکرهای آزاداندیش و قضایی تبیین می‌شود. رابطه‌ی تفکر قضایی با خطرپذیری در سطح ۰/۹۹٪ معنی‌دار و مقدار بتای محاسبه شده ۰/۳۴۸ می‌باشد. در گام سوم، تفکر قانون‌گذار وارد الگوی پیش‌بینی خطرپذیری شده است. ضریب تعیین ۰/۴۳۵ بین دو متغیر ملاک و پیش‌بین نشان دهنده‌ی این است که ۴۳/۵ درصد از تغییرات خطرپذیری توسط تفکرهای آزاداندیش، قضایی و قانون‌گذار تبیین می‌شود. رابطه‌ی تفکر قانون‌گذار با خطرپذیری در سطح ۰/۹۵٪ معنی‌دار و مقدار بتای محاسبه شده ۰/۱۹۶- می‌باشد.

جدول ۵. نتایج رگرسیون چند متغیره گام به گام برای پیش‌بینی خطرپذیری

گام	متغیر	R	R ²	F	Sig	Beta	t	Sig
اول	آزاداندیش	۰/۵۴۳	۰/۲۹۵	۴۳/۸۷	۰/۰۰۰	۰/۵۴۳	۶/۶۲	۰/۰۰۰
دوم	آزاداندیش+	۰/۶۳۰	۰/۳۹۷	۳۴/۳۰	۰/۰۰۰	۰/۴۰۹	۴/۹۵	۰/۰۰۰
	قضایی					۰/۳۴۸	۴/۲۱	۰/۰۰۰
سوم	آزاداندیش+	۰/۶۶۰	۰/۴۳۵	۲۶/۴۲	۰/۰۰۰	۰/۴۳۳	۵/۳۵	۰/۰۰۰
	قضایی+					۰/۳۵۶	۴/۴۲	۰/۰۰۰
	قانون‌گذار					-۰/۱۹۶	-۲/۶۱	۰/۰۱۰

نتایج جدول شماره (۶) در بررسی اولویت‌های متغیرهای پیش‌بینی کننده‌ی توفیق‌طلبی نشان می‌دهد که در گام اول، تفکر آزاداندیش بیشترین پیش‌بینی را از توفیق‌طلبی مدیران داشته است. ضریب تعیین ۰/۳۰۰ بین دو متغیر ملاک و پیش‌بین نشان دهنده‌ی این است که ۳۰ درصد از تغییرات توفیق‌طلبی (متغیر ملاک) توسط تفکر آزاداندیش تبیین می‌شود. رابطه‌ی تفکر آزاداندیش با توفیق‌طلبی در سطح ۰/۹۹ معنی‌دار و مقدار بتای محاسبه شده ۰/۵۴۷ می‌باشد. در گام دوم، تفکر قضایی وارد الگوی پیش‌بینی توفیق‌طلبی شده است. ضریب تعیین ۰/۳۸۵ بین دو متغیر ملاک و پیش‌بین نشان دهنده‌ی این است که ۳۸/۵ درصد از تغییرات توفیق‌طلبی توسط تفکر آزاداندیش و قضایی تبیین می‌شود. رابطه‌ی تفکر قضایی با توفیق‌طلبی در سطح ۰/۹۹ معنی‌دار و مقدار بتای محاسبه شده ۰/۳۱۷ می‌باشد.

جدول ۶. نتایج رگرسیون چند متغیره گام به گام برای پیش‌بینی توفیق‌طلبی

گام	متغیر	R	R ²	F	Sig	Beta	t	Sig
اول	آزاداندیش	۰/۵۴۷	۰/۳۰۰	۴۴/۹۱	۰/۰۰۰	۰/۵۴۷	۶/۷۰	۰/۰۰۰
دوم	آزاداندیش+	۰/۶۲۰	۰/۳۸۵	۳۲/۵۳	۰/۰۰۰	۰/۴۲۵	۵/۱۰	۰/۰۰۰
	قضایی					۰/۳۱۷	۳/۷۹۷	۰/۰۰۰

نتایج جدول شماره (۷) در بررسی اولویت‌های متغیرهای پیش‌بینی کننده‌ی استقلال-طلبی نشان می‌دهد که در گام اول تفکر درون‌نگر بیشترین پیش‌بینی را از استقلال‌طلبی

مدیران داشته است. ضریب تعیین $0/186$ بین دو متغیر ملاک و پیش‌بین نشان دهنده‌ی این است که $18/6$ درصد از تغییرات استقلال‌طلبی (متغیر ملاک) توسط تفکر درون‌نگر تبیین می‌شود. رابطه‌ی تفکر درون‌نگر با استقلال‌طلبی در سطح 99% معنی‌دار و مقدار بتای محاسبه شده $0/431$ می‌باشد.

جدول ۷. نتایج رگرسیون چند متغیره گام به گام برای پیش‌بینی استقلال‌طلبی

گام	متغیر	R	R ²	F	Sig	Beta	t	Sig
اول	درون‌نگر	0/431	0/186	23/92	0/000	0/431	4/891	0/000

در جدول شماره (۸) در بررسی اولویت‌های متغیرهای پیش‌بینی کننده‌ی مرکز کنترل درونی مشاهده می‌شود که در گام اول، تفکر قضایی بیشترین پیش‌بینی را از مرکز کنترل درونی مدیران داشته است. ضریب تعیین $0/201$ بین دو متغیر ملاک و پیش‌بین نشان دهنده‌ی این است که $20/1$ درصد از تغییرات مرکز کنترل درونی (متغیر ملاک) توسط تفکر قضایی تبیین می‌شود. رابطه‌ی تفکر قضایی با مرکز کنترل درونی در سطح 99% معنی‌دار و مقدار بتای محاسبه شده $0/449$ می‌باشد. در گام دوم، تفکر برون‌نگر وارد الگوی پیش‌بینی مرکز کنترل درونی شده است. ضریب تعیین $0/246$ بین دو متغیر ملاک و پیش‌بین نشان دهنده‌ی این است که $24/6$ درصد از تغییرات مرکز کنترل درونی توسط تفکر قضایی و برون‌نگر تبیین می‌شود. رابطه‌ی تفکر برون‌نگر با مرکز کنترل درونی در سطح 95% معنی‌دار و مقدار بتای محاسبه شده $0/222$ می‌باشد.

جدول ۸. نتایج رگرسیون چند متغیره گام به گام برای پیش‌بینی مرکز کنترل درونی

گام	متغیر	R	R ²	F	Sig	Beta	t	Sig
اول	قضایی	0/449	0/201	26/48	0/000	0/449	5/146	0/000
دوم	قضایی + برون‌نگر	0/496	0/246	16/97	0/000	0/383	4/291	0/000
						0/222	2/484	0/015

در جدول شماره (۹) در بررسی اولویت‌های متغیرهای پیش‌بینی کننده‌ی تحمل ابهام مشاهده می‌شود که در گام اول تفکر آزاداندیش بیشترین پیش‌بینی را از تحمل ابهام

مدیران داشته است. ضریب تعیین ۰/۲۱۲ بین دو متغیر ملاک و پیش‌بین نشان دهنده‌ی این است که ۲۱/۲ درصد از تغییرات تحمل ابهام (متغیر ملاک) توسط تفکر آزاداندیش تبیین می‌شود. رابطه‌ی تفکر آزاداندیش با تحمل ابهام در سطح ۰/۹۹٪ معنی‌دار و مقدار بتای محاسبه شده ۰/۴۶۰ است.

جدول ۹. نتایج رگرسیون چند متغیره گام به گام برای پیش‌بینی تحمل ابهام

گام	متغیر	R	R ²	F	Sig	Beta	t	Sig
اول	آزاداندیش	۰/۴۶۰	۰/۲۱۲	۲۸/۲۳	۰/۰۰۰	۰/۴۶۰	۵/۳۱۴	۰/۰۰۰

بحث و نتیجه

نتایج به دست آمده از این پژوهش بیانگر این است که شیوه‌های تفکر مولد خلاقیت و نشان‌گر سطوح بالای پیچیدگی شناختی، بیشتر در میان مدیران مدارس دیده می‌شود. درحالی‌که در بین شیوه‌های تفکر هنجارمدار و نشان‌گر سطوح پایین شناختی، بجز تفکر اجرایی، سایر شیوه‌ها میانگین پایینی را به خود اختصاص داده بودند. میانگین بالای شیوه تفکر اجرایی در بین مدیران مدارس با توجه به سیستم متمرکز نظام آموزشی در کشور قابل پیش‌بینی بود. در توجیه این یافته، استرنبرگ بیان می‌کند که شیوه تفکر اجرایی در محیط‌های آموزشی مورد استقبال افراد قرار می‌گیرد (استرنبرگ، ۱۳۸۰، ص ۳۶).

یافته‌های پژوهش در زمینه ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی مدیران مدارس حاکی از این است که اغلب مدیران جامعه مورد بررسی از توفیق‌طلبی بالایی برخوردار هستند. بنابراین می‌توان استنباط کرد که اکثر مدیران تمایلی به انجام کارهای روزمره و یکنواخت ندارند و بیشتر از انجام کارهای چالشی لذت می‌برند و آینده‌نگرند. میانگین پایین ویژگی استقلال-طلبی نیز نشان‌گر این است که اغلب مدیران مدارس تمایل دارند تا در انجام کارها از دیگران کمک گرفته و از دستورات کاری ابلاغی پیروی نمایند.

تحلیل هم‌بستگی یافته‌های پژوهش نشان داد که بین تفکرهای آزاداندیش و قضایی و تفکر برون‌نگر با خلاقیت رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد، درحالی‌که بین شیوه‌های تفکر نوع ۲ با خلاقیت رابطه‌ی معناداری مشاهده نشد. یافته‌های پژوهش با نتایج

پژوهش‌های زیر هماهنگ می‌باشد. نتایج پژوهش یانگ و لین (۲۰۰۴) نشان داد که شیوه‌های تفکر آزاداندیش، قضایی و برون‌نگر بطور مثبت با خلاقیت همبسته می‌باشند. هم‌چنین نتایج پژوهش خوئینی (۱۳۸۴) نشان داد بین تفکر قضایی با خلاقیت رابطه‌ی معناداری وجود دارد، اما بین تفکر اجرایی با خلاقیت رابطه‌ی معناداری وجود ندارد. برخلاف یافته‌های پژوهش، یافته‌های یانگ و لین (۲۰۰۴)، خوئینی (۱۳۸۴) نشان داد که بین تفکر قانون‌گذار با خلاقیت رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد.

نتایج مربوط به آزمون هم‌بستگی بین شیوه‌های تفکر و خطرپذیری مدیران نشان داد که بین شیوه‌های تفکر آزاداندیش، قضایی و برون‌نگر با خطرپذیری رابطه‌ی معنی‌دار و مثبتی وجود دارد. درحالی که بین شیوه‌های تفکر نوع ۲ با خطرپذیری رابطه‌ی معناداری مشاهده نشد. یافته‌های پژوهش همسو با نتایج پژوهش بلیکس و بایزید (۲۰۰۵) که نشان داد بین شیوه‌های تفکر قضایی، آزاداندیش و برون‌نگر با شخصیت خطرپذیر رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری وجود دارد. برخلاف یافته‌های پژوهش حاضر، یافته‌های بلیکس و بایزید (۲۰۰۵) نشان داد که بین شیوه‌های تفکر قانون‌گذار، اجرایی و جزئی‌نگر با شخصیت خطر-پذیر رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

تحلیل هم‌بستگی یافته‌های پژوهش در زمینه رابطه‌ی شیوه‌های تفکر و توفیق‌طلبی نشان داد که بین همه شیوه‌های تفکر نوع ۱ و نوع ۲ و تفکر برون‌نگر از شیوه‌های تفکر نوع ۳ با توفیق‌طلبی رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد. این یافته‌ها با نتایج پژوهش فان و ژنگ (۲۰۰۹) که نشان دادند بین شیوه‌های تفکر قانون‌گذار، قضایی، آزاداندیش، جزئی‌نگر و برون‌نگر با توفیق‌طلبی رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری وجود دارد، همسو می‌باشد. برخلاف یافته‌های پژوهش حاضر، یافته‌های فان و ژنگ (۲۰۰۹) نشان داد که بین تفکر اجرایی و محافظه‌کار با توفیق‌طلبی رابطه‌ی معناداری وجود ندارد، هم‌چنین بین شیوه تفکر درون‌نگر با توفیق‌طلبی رابطه‌ی معنی‌داری مشاهده شده بود.

نتایج مربوط به آزمون هم‌بستگی بین شیوه‌های تفکر و استقلال‌طلبی مدیران آشکار کرد که تنها بین تفکر درون‌نگر با استقلال‌طلبی رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری وجود دارد. استرنبرگ (۱۳۸۰) بیان می‌کند که افراد درون‌نگر به وظیفه‌مداری، کناره‌گیری از دیگران

و گهگاه ناآگاهی اجتماعی گرایش دارند، این افراد تمایل دارند که به تنهایی کار کنند. نتایج مربوط به آزمون هم‌بستگی بین شیوه‌های تفکر و مرکز کنترل درونی مدیران نشان داد که بین شیوه‌های تفکر آزاداندیش، قضایی، اجرایی و برون‌نگر با مرکز کنترل- درونی رابطه معنادار و مثبتی وجود دارد. پلوت (۲۰۰۸) در پژوهش خود نشان داد که مرکز کنترل بیرونی با شیوه‌های تفکر قانون‌گذار، قضایی، کلی‌نگر و آزاداندیش هم‌بستگی معنادار و منفی دارد. در صورتی که بین شیوه‌های تفکر اجرایی، جزئی‌نگر، درون‌نگر، برون‌نگر و محافظه‌کار با مرکز کنترل بیرونی رابطه‌ی معناداری مشاهده نشد.

نتایج مربوط به آزمون هم‌بستگی بین شیوه‌های تفکر و تحمل ابهام نشان داد که بین شیوه‌های تفکر قضایی و آزاداندیش با تحمل ابهام رابطه‌ی معنی‌دار و مثبتی وجود دارد. همسو با یافته‌های پژوهش حاضر، نتایج پژوهش شکری و همکاران (۱۳۸۸) نشان داد افرادی که نسبت به استفاده از شیوه‌های قضایی و آزاداندیش تمایل نشان می‌دهند از برخورد با تکالیف و موقعیت‌های پیچیده و چالش‌انگیز لذت می‌برند. اما برخلاف یافته‌های پژوهش حاضر، نتایج پژوهش شکری و همکاران (۱۳۸۸) نشان دادند که بین شیوه‌های تفکر قانون‌گذار و کلی‌نگر با تحمل ابهام رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

نتایج حاصل از رگرسیون گام به گام نشان داد که شیوه‌های تفکر آزاداندیش، قضایی، قانون‌گذار، برون‌نگر و درون‌نگر توانایی پیش‌بینی ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی مدیران را داشتند. به این معنی که با توجه به نوع شیوه تفکر مدیران مدارس می‌توان ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی آن‌ها را پیش‌بینی کرد.

بنابراین، با استناد به یافته‌های پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که مدیرانی که دارای شیوه‌های تفکر خلاق و پیچیده می‌باشند از ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی بالاتری برخوردار هستند و در نتیجه استعداد بیشتری برای کارآفرینی دارند. در مقابل آن دسته از مدیرانی که دارای شیوه‌های تفکر هنجارمدار و ساده می‌باشند از ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی پایین‌تری برخوردار هستند و در نتیجه توانایی کمتری برای کارآفرینی دارند.

پیشنهادها

- از آنجا که شیوه‌های تفکر و ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی قابل آموزش و انتقال هستند و محیط آموزشی نقش موثری در شکل دادن به آن‌ها دارد. بنابراین به مسئولان نظام آموزشی پیشنهاد می‌شود تا از طریق برنامه‌های آموزشی و کارگاه‌های آموزشی ضمن خدمت به آموزش و تقویت شیوه‌های تفکر خلاق و مشوق کارآفرینی در مدیران بپردازند.
- بهتر است با توجه به برنامه‌های موجود و بودجه‌های ملی در انتخاب مدیران آموزشی دارای شیوه‌های تفکر مناسب اقدام شود. برای گسترش کارآفرینی لازم است مدیرانی با شیوه تفکر پیچیده و خلاق شناسایی و به کار گماشته شوند.
- با توجه به میانگین پایین ویژگی شخصیتی استقلال‌طلبی در مدیران مدارس به مسئولان نظام آموزشی پیشنهاد می‌شود از طریق مشارکت مدیران در فرایندهای برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری و تفویض اختیار، مسئولیت‌پذیری آنان را افزایش داده و از این طریق به رشد اعتماد به نفس و استقلال‌طلبی در مدیران کمک کنند.
- با توجه به رابطه‌ی مثبت شیوه‌های تفکر پیچیده و خلاق با ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی مدیران مدارس، به مسئولان نظام آموزشی پیشنهاد می‌شود به منظور تقویت و پرورش این شیوه‌ها و ویژگی‌ها، زمینه‌ی ارزیابی، نقادی فراهم شود. با تفویض اختیار و تمرکز زدایی امکان تغییر و تحول برنامه‌ها و قوانین را در سطوح پایین نظام آموزشی فراهم می‌شود و با افزایش مشارکت مدیران سطوح پایین، زمینه‌ی تشویق و تقویت شیوه‌های تفکر پیچیده و مولد خلاقیت و به تبع آن رشد ایده‌های خلاق و کارآفرینانه را در مدیران فراهم آورند.

منابع

۱. احمدپور داریانی، محمود (۱۳۸۰)، کارآفرینی «تعاریف، نظریات و الگوها»، تهران: انتشارات پردیس.
۲. استرنبرگ، رابرت. جی (۱۳۸۰)، شیوه‌های تفکر، ترجمه علاء‌الدین اعتمادی اهری و علی اکبر خسروی، چاپ اول، تهران: نشر و پژوهش دادار.
۳. بدری، احسان؛ لیاقت‌دار، محمد جواد؛ عابدی، محمدرضا و جعفری، ابراهیم (۱۳۸۵)، «بررسی قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان دانشگاه اصفهان»، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، شماره ۴۰، صص ۷۳-۹۰.
۴. جهانگیری، علی؛ کلانتری ثقفی، ربابه. (۱۳۸۷)، «بررسی و سنجش ویژگی‌های کارآفرینی مدیران»، فصلنامه توسعه کارآفرینی، سال اول، شماره اول، صص ۸۷-۱۱۰.
۵. حیدرزادگان، علی‌رضا و محمدی، امین. (۱۳۸۸). «آموزش کارآفرینی در نظام آموزشی؛ ضرورت‌ها، موانع و راهکارها»، مجموعه مقالات اولین همایش ملی مدیریت کارآفرینی و توسعه منطقه‌ای، زاهدان، صص ۶۳-۷۸.
۶. خوئینی، فاطمه (۱۳۸۴)، «بررسی رابطه بین شیوه‌های تفکر و خلاقیت دانشجویان»، فصلنامه تخصص مدیریت، سال دوم، شماره پنجم، صص ۷۲-۷۷.
۷. رشید، قهرمان (۱۳۹۰)، «پرتال خراسان جنوبی - ۲۹ فروردین»، <http://www.sk-portal.ir>.
۸. شکری، امید؛ خدائی، علی؛ دانشورپور، زهره؛ طولابی، سعید و فولادوند، خدیجه (۱۳۸۸)، «کاربردپذیری نظریه خود-مدیریتی ذهنی استرنبرگ در موقعیت‌های تحصیلی: شیوه‌های تفکر و پنج رگه بزرگ شخصیتی»، مجله علوم رفتاری، سال سوم، شماره چهارم، ۲۷۹-۲۸۶.
9. Arslan, C., Dilmac, B., Hamarta, E. (2009). "Coping with stress and trait anxiety in terms of locus of control: a study with Turkish university students", Social behavior and personality, 37(6), 791-800.
10. Balkis, M. & Bayezid, G. (2005). "The Relationship between Thinking Styles and Personality Types", Social behavior and personality, 33(3),

283-294.

11. Beceren, B. O., Ozdemir, A. A. (2010). "The comparison of prospective preschool teachers' thinking styles and intelligence types", *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2 (2), 2131-2136.
12. Fan, W. & Zhang, L. F. (2009). "Are achievement motivation and thinking styles related? A visit among Chinese university students", *Learning and Individual Differences*, 19(2), 299-303.
13. Furnham, A. & Bachtiar, V. (2008). "Personality and intelligence as predictors of creativity", *Personality and Individual Differences*, 45 (7), 613-617.
14. Gurol, Y. & Atsan, N. (2006). "Entrepreneurial characteristics amongst university students some insights for entrepreneurship education and training in Turkey", *Education & Training*, 48(1), 25-38.
15. Kruzic, D. & Pavic, I. (2010). "Students' Entrepreneurial Characteristics: Empirical Evidence from Croatia", *The Business Review*, Cambridge, 14(2), 216-221.
16. Matthews, D. R. (2010). "Performance Management: A Comparative Analysis of Peak Experience Performance and Non-peak Experience Performance in Business Leaders", Capella University.
17. Matviuk, S.G. (2010). "A Study of Peruvian Entrepreneurs Leadership Expectations", *Journal of American Academy of Business*, 16(1), 65-70.
18. Palut, B. (2008). "The relationship between thinking styles and level of externality: a study of Turkish female preschool student teachers", *Social behavior and personality*, 36(4), 519-528.
19. Zhang, L. F. (2008). "Teachers' Styles of Thinking: An Exploratory Study", *The Journal of Psychology*, 142(1), 37-55.